

JOHS. EWENS: JORDFÆLLESSKAB OG UDSKIFTNING PAA FÆR-ØERNE. FAMIEN BYGD. *Historisk indledning af E. A. Bjørk. Udg. af Selskabet til Udgivelse af færøske Kildeskrifter og Studier.* 423 s. + 3 kort og 3 skemabilag. Kbh. 1975 (= *FÆROENSIA* vol. X). Kr. 138.

Forfatteren til beretningen om udskiftningen af den færøske bygd Famien vil være mange ældre læsere af FoN bekendt for den enestående hjælpsomhed, hvormed han kom benyttet af Matrikelarkivets historiske materiale imøde. Specielt færøinteresserede vidste desuden, at han lå inde med værdifulde oplysninger om det gamle bondesamfund på øerne i Atlanterhavet. Det skyldtes dels, at han selv var født og opvokset i en færøsk bygd, dels at han havde deltaget aktivt i omformningen af det færøske bondesamfund ved at have forestået den første egentlige udskiftning i 1928-30 af bygden Famien på den sydligste af øerne. Ved samtaler med Ewens stod det hurtigt klart, at en redegørelse herfor ville være af væsentlig betydning for forståelsen af de færøske landboforhold, men han stillede sig i begyndelsen tøvende overfor opgaven, hævdede at han ikke var en pennens mand og veg ialtfald tilbage for at gå ind på alle detaljerne i udskiftningsforløbet, især dem, der skabte de personlige konflikter mellem bønderne indbyrdes og mellem dem og ham som leder af udskiftningen. Der kunne ellers have været fastholdt et vigtigt materiale til belysning af den givne situation, der i meget må have været lig med de forhold, der rådede ved udskiftningen af dansk landbrugsjord. år 1800.

For at forstå selve udskiftningsforløbet, som det skildres af Ewens hovedsageligt gennem tabeller, fortegnelser og opmålinger, er det nødvendigt at have et alment kendskab til det færøske bondebrug. Ewens henviser selv til de fortræffelige indberetninger fra landfoged Lunddahl i 1843, der er aftrykt i Tillæg til Forslag og Betænkninger afgivne af den færøske Landbokommission (1911), men som en kolossal gevinst for den foreliggende bog lykkedes det at få dommer E. A. Bjørk til at udarbejde en oversigt over jordfællesskab og udskiftning på Færøerne, der optager de første 41 sider + 6 sider værdifulde noter. Hverken Ewens eller Bjørk så bogen færdigtrykt. For Ewens var det afrundingen af et livsværk, for Bjørk havde man håbet, at det en dag ville lykkes ham at give os det værk om færøsk bonderet, som han på så inspirerende måde havde lagt op til gennem sine fyldige stencilerede oversigter og en række af korte studier (se FoN XXII, 1964, 167 ff.).

En af de interessante ting i Landbokommissionens materiale var den oversigt over ejendomsforholdene i bygden Sand med et kort over indmarkens lodder og tilliggendet til et enkelt bondebrug. Gennem Ewens kortmateriale og bilag får vi nu belyst samme forhold fra Famien samt tilhørsforholdet mellem indmarkslodder og udmarken (fælled) og endelig, hvordan indmarksjorden fordeles sig på de enkelte ejere efter udskiftningen. Til yderligere belysning af dette kan inddrages de 3 skemabilag, der angiver ejendomsforholdene i henh. 1855,

1891 og 1928. Der er således et godt materiale til belysning af et af de helt karakteristiske forhold ved det færøske bondebrug med dets stærke opdeling af jord ved arveskifte, som Bjørk gør detaljeret rede for i sin indledning. Opsplitningen af agerjorden var vel knap så ekstrem i Famien som i en del andre bygder. I Sand vistnes således ejendomsforholdet til en enkelt bonde, der havde ikke færre end 95 parceller, men alligevel var opsplitningen markeret nok i Famien og gav store vanskeligheder at få udlignet ved udskiftningsforretningen.

I et efterskrift har udgiveren Jørgen Rischel gjort opmærksom på en række problemer, som rejste sig under arbejdet ved at udgivelsen trak ud i flere år, så Ewens på grund af alder måtte afstå fra at deltage i det praktiske arbejde hermed, og ved at da værket forelå i korrektur var såvel han som Bjørk døde. Trods de problemer, der derved må siges ikke at være fuldstændig løst, må man hilse det foreliggende værk som en væsentlig gevinst for det fortsatte studium af landboforholdene på Færøerne.

Holger Rasmussen

ROBERT JOENSEN: HØGTIDIR OG VEITSLUHALD Á VERTRI.
Klaksvík 1974, 112 s.

I det store samleværk: Nordisk Kultur forekommer omtalen af færøske forhold uhyre sjældent. I bindet om årets højtider kun en eneste gang, nemlig ved redegørelsen fra Olavs-kulten, og det er jo næsten uundgåeligt, eftersom Olaidagen er en af de største færøske festdage. Det er derfor meget velkomment, at der nu foreligger en bog om højtider og gæstebud i vinterhalvåret af den produktive forfatter Robert Joensen i Klaksvík. Eftersom bogen er trykt på færøsk, er benytterkredsen jo nok begrænset, men der findes et 6 sider stort resumé på dansk, hvori hovedlinierne trækkes op.

De færøske vinterfester er ikke begrænset til de faste festdage som jul, nytår, fastelavn o. s. v., idet vintertiden var bekvem for afholdelse af andre gilder, fordi man da havde god tid og tilstrækkeligt med forsyninger af festmad efter slagtingerne i oktober–november. Derfor henlagdes f. eks. barselgilder og begravelsesgilder også til denne tid, selv om begivenhederne iøvrigt havde fundet sted tidligere på året.

Listen over de forskellige gilder i vinterens løb er lang og behandlet af forfatteren mere eller mindre udførligt. Det er helt naturligt, at der findes mange overensstemmelser med tilsvarende fester i det øvrige Norden, og det er vigtigt at kende disse overensstemmelser, men lige så vigtigt er det at stifte bekendtskab med de særlige færøske former. Et enkelt forhold skal trækkes frem. Det har fået et kort signalement i 2-binds værket: Færøerne (Kbh. 1958), hvor Hedin Brú beskriver det gamle bondesamfund. Det hedder her: »I dansetiden (om vinteren) havde hver bygd sin særlige festaften, hvor folk fra nabobygderne kom på be-